

İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

İŞSİZLİKTE MIZRAK ÇUVALA
SIĞMIYOR:

BİR YILDA

1 MİLYON 112 BİN YENİ İŞSİZ

840 BİN İSTİHDAM KAYBI

İŞKUR'A KAYITLI İŞSİZ SAYISI
TÜİK'İN İŞSİZ SAYISINI GEÇTİ!

15 Ağustos 2019

İŞSİZLİK VE İSTİHDAM RAPORU

Ağustos 2019

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve 15 Ağustos 2019 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

web: www.disk.org.tr

e-posta: diskar@disk.org.tr

Sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi @disk_arastirma

ÖZETLE İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

- ✓ EKONOMİK KRİZ SÜRÜYOR: İŞSİZLİKTE ARTIŞ, İSTİHDAMDAN AZALIS DEVAM EDİYOR
- ✓ İŞSİZ SAYISI 4 MİLYON 527 BİN (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ)
- ✓ MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ İŞSİZLİK ARTMAYA DEVAM EDİYOR: YÜZDE 14
- ✓ GENİŞ TANIMLI İŞSİZ SAYISI 6 MİLYON 890 BİN
- ✓ GENİŞ TANIMLI İŞSİZLİK YÜZDE 19,8
- ✓ İŞKUR'A KAYITLI İŞSİZ SAYISI 4 MİLYON 418 BİN
- ✓ İSTİHDAM BİR YILDA 840 BİN AZALDI (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ)
- ✓ GENÇ İŞSİZLİĞİ 6 PUAN ARTARAK YÜZDE 25,5'E YÜKSELDİ (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ)
- ✓ TARIM DIŞI İŞSİZLİK YÜZDE 16,2 (MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ)

İŞSİZLİK ARTIYOR, İSTİHDAM AZALIYOR

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR) Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 15 Ağustos 2019 günü açıkladığı Mayıs 2019 dönemi Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçları ile İŞKUR Haziran 2019 verilerini değerlendirdi.

Mayıs 2018'de 3 milyon 136 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmamış dar tanımlı işsiz sayısı** Mayıs 2019'da 1 milyon 21 bin artarak **4 milyon 157 bine** yükseldi. **Mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlik oranı** bir önceki yılın aynı ayına göre 3,1 puan artarak yüzde 12,8 olarak gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor. Mayıs 2018'de yüzde 10,6 olan **mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı**, Mayıs 2019'da yüzde 14'e yükseldi. Bu oran Nisan 2019'da yüzde 13,8 idi. **Mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı** geçen yılın aynı ayına göre 1 milyon 112 bin artışla 3 milyon 415 binden **4 milyon 527 bine** yükseldi. Dolayısıyla tarım, turizm ve inşaat gibi sektörlerin mevsim etkileri hariç tutulduğunda işsizliğin hem oransal hem de sayısal olarak tırmanmaya devam ettiği görülüyor. Mayıs 2019'da **mevsim etkisinden arındırılmamış işsizlikte** Nisan 2019'a göre kısmi bir gerileme görünse de mevsim etkisinden arındırılmış işsizlikteki artış devam ediyor.

Tarım dışı işsizlikte de tırmanış devam diyor. Ücretsiz aile işçilerinin yoğun olduğu tarım sektörü hariç tutulduğunda işsizlikte sert bir artış gözleniyor. Mayıs 2018'de yüzde 12,6 olan **mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik** Mayıs 2019'da yüzde 16,2'ye yükseldi.

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Mayıs 2018'de 5 milyon 707 bin iken Mayıs 2019'da 1 milyon 183 bin artışla **6 milyon 890 bin** oldu. Geniş tanımlı işsizlik oranı Mayıs 2019'da **yüzde 19,8** olarak hesaplandı.

Ağustos 2018'den itibaren işsizliğin düzenli yükselişi en çok gençleri ve genç kadınları etkiledi. **Mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği** Mayıs 2018'e göre 6 puan artarak yüzde 19,5'ten yüzde 25,5'e yükseldi. Böylece **her dört gençten biri işsiz durumdadır**.

Ne eğitimde ne istihdamda olan (NEET) gençlerin (15-24 Yaş) sayısı Mayıs 2019'da **2 milyon 803 bin** olarak tespit edildi.

Mayıs 2018'de yüzde 12,4 olan kadın işsizliği 2,5 puan artarak Mayıs 2019'da yüzde 14,9 seviyesine yükseldi. Tarım dışı kadın işsizliği ise yüzde 18,9'a tırmandı.

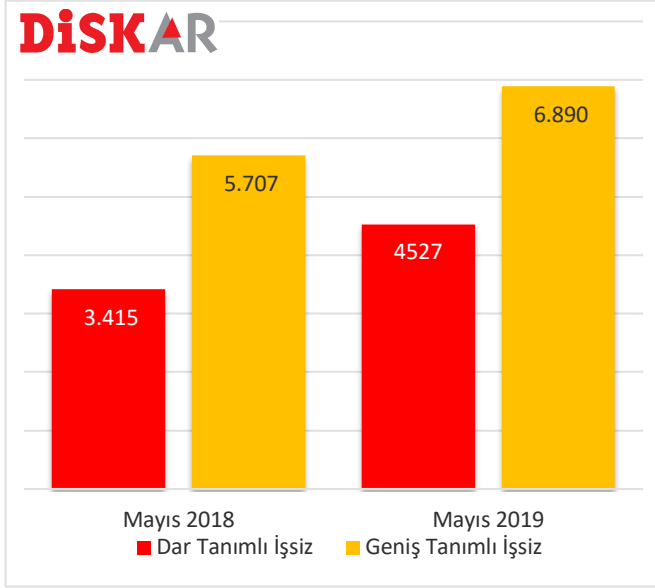
Ekonomik kriz ve sanayi üretimi ile büyümedeki daralmaya paralel olarak **istihdamda** daralma devam ediyor. Dolayısıyla sadece işsizlik artmıyor istihdamda da büyük bir daralma yaşanıyor. Mayıs 2018'de 28 milyon 716 bin olan mevsim etkisinden arındırılmış **istihdam 840 bin kişi azalarak** Mayıs 2019'da 27 milyon 876 bine geriledi.

İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı Haziran 2019'da 4 milyon 418 bin olarak açıklandı. Böylece İŞKUR'a kayıtlı işsiz sayısı TÜİK tarafından açıklanan ankete dayalı işsiz sayısının (**mevsim etkisinden arındırılmamış**) 261 bin üstüne çıkmış oldu.

DAR TANIMLI MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ

İŞSİZ SAYISI 4 MİLYON 527 BİN, İŞSİZLİK YÜZDE 14

Grafik 1: İşsiz Sayıları (Mayıs 2018-Mayıs 2019) (Bin)

Mayıs 2018’de 3 milyon 415 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış dar tanımlı işsiz sayısı** Mayıs 2019’da 1 milyon 112 bin artarak **4 milyon 527** bine yükseldi (Grafik 1). Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki yılın aynı ayına göre 3,4 puan artarak yüzde 14 olarak gerçekleşti.

Mevsim etkilerinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor.

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Mayıs 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır

Yöntemsel Açıklama: Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

GENİŞ TANIMLI İŞSİZ 6 MİLYON 963 BİN

DİSK-AR tarafından hesaplanan **geniş tanımlı işsiz sayısı** Mayıs 2018 ile Mayıs 2019 arasında 5 milyon 707 binden **6 milyon 890** bine yükseldi. Mayıs 2019’da geniş tanımlı işsizlik oranı ise yüzde 19,8 olarak hesaplandı. Mayıs 2018’e göre geniş tanımlı işsiz sayısı 1 milyon 183 bin arttı (Tablo 1).

Tablo 1: Geniş Tanımlı İşsizlik (Mayıs 2018-Mayıs 2019) (Bin)

İşsiz Türü	Mayıs 2018	Mayıs 2019	Fark
1) Dar tanımlı işsizler	3.136	4.157	1.021
2) Ümitsiz işsizler	494	558	64
3) İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar	1.565	1.736	171
4) Zamana bağlı eksik istihdam	369	334	-35
5) Mevsimlik çalışanlar	143	105	-38
Toplam	5.707	6.890	1.183

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Mayıs 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Yöntemsel Açıklama: Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) önermektedir. ILO geniş tanımlı işsizliği emeğin eksik kullanımı (labour underutiliation) olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin düzenli veriler yayınlamaktadır. Eurostat kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, “emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması” (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır. Örneğin Büro Ocak 2019’da ABD’de resmi işsizlik oranını 4,4 olarak hesaplarken, geniş tanımlı işsizliği 8,8 olarak hesaplamıştır.

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. TİSK bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplama vazgeçti. TÜSİAD işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. DİSK-AR da uzun yıllardır geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına değil TÜİK tarafından açıklanan verilerde yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunuyor.

DİSK-AR’ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması beş unsurdan oluşuyor: 1) dar tanımlı (standart) işsizler, 2) iş bulma ümidini kaybeden işsizler, 3) iş aramayan ancak çalışmaya hazır olan işsizler, 4) mevsimlik çalışanlar, 5) zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu beş unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

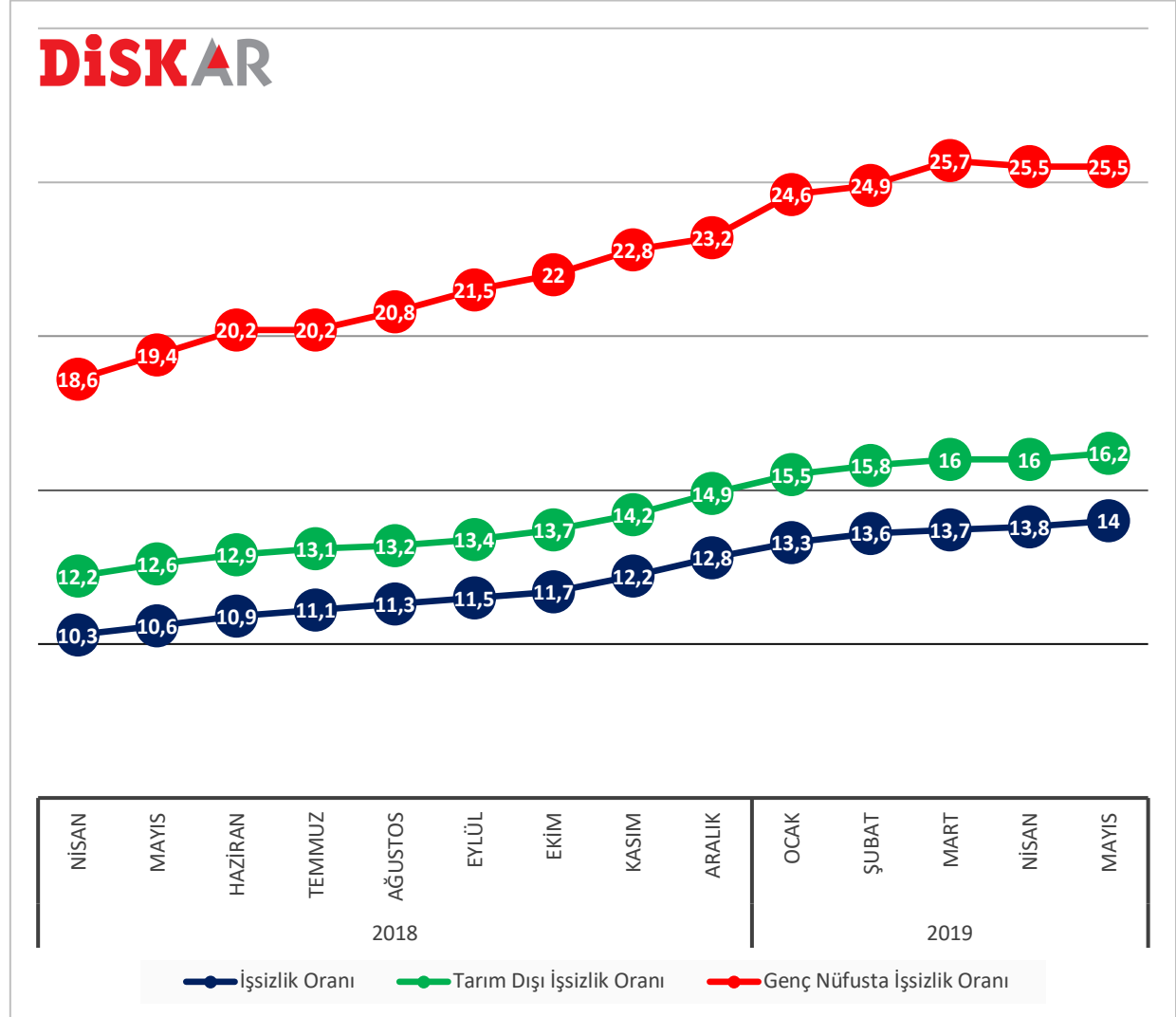
İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. İki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ İŞSİZLİK ARTIYOR

Grafik 2: Mevsim Etkisinden Arındırılmış İşsizlik Oranları (Mayıs 2018-Mayıs 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Mayıs 2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

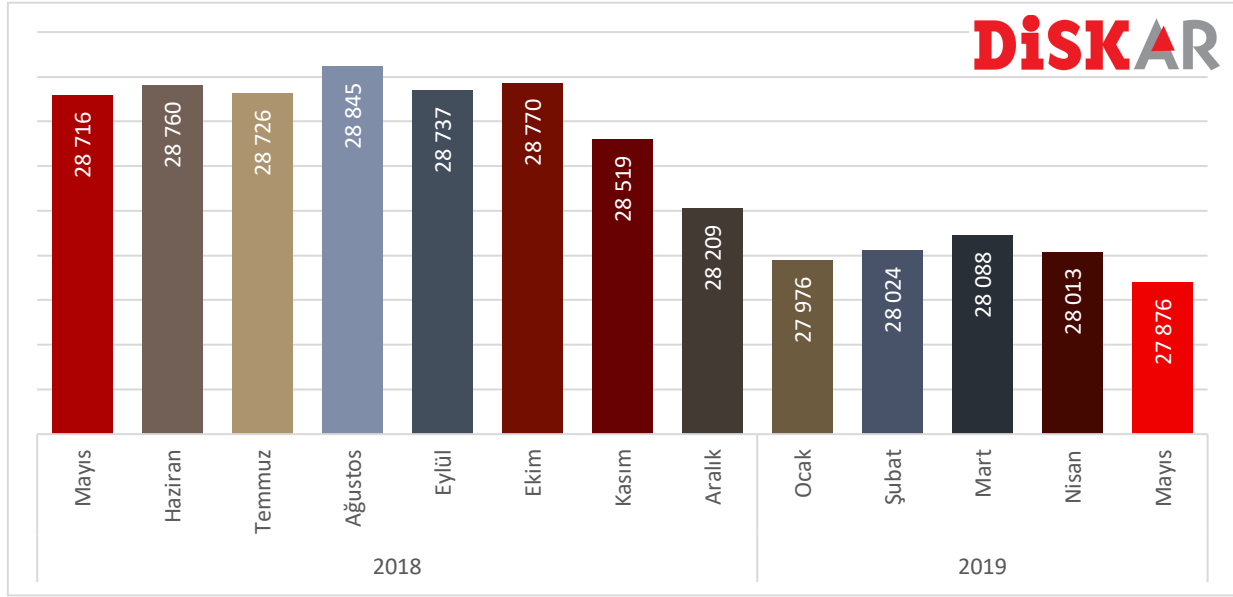
Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik hem aylık hem yıllık olarak tırmanmaya devam ediyor. Mayıs 2018’de yüzde 10,6 olan mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı, Mayıs 2019’da yüzde 14’e yükseldi. Bu oran Nisan 2019’da yüzde 13,8 idi (Grafik 2). Mevsim etkisinden arındırılmış işsiz sayısı geçen yılın aynı ayına göre 1 milyon 112 bin artışla 3 milyon 415 binden 4 milyon 527 bine yükseldi. Mevsim etkisinden arındırılmış tarım dışı işsizlik bir yılda yüzde 12,6’dan yüzde 16,2’ye yükselirken, mevsim etkisinden arındırılmış genç işsizliği de bir yılda yüzde 19,5’ten yüzde 25,5’e yükseldi.

MEVSİM ETKİSİNDEN ARINDIRILMIŞ

İSTİHDAMDAN 840 BİN KİŞİLİK DARALMA

Mayıs 2018’de 28 milyon 716 bin olan **mevsim etkisinden arındırılmış** istihdam 840 bin kişi azalarak Mayıs 2019’da 27 milyon 876 bine geriledi. Krizin başladığı Ağustos 2018 ile Mayıs 2019 arasında istihdamdaki kayıp ise 967 bin olarak gerçekleşti (Grafik 3). Diğer bir ifadeyle kriz döneminde 967 bin kişi istihdam dışında kaldı veya işini kaybetti.

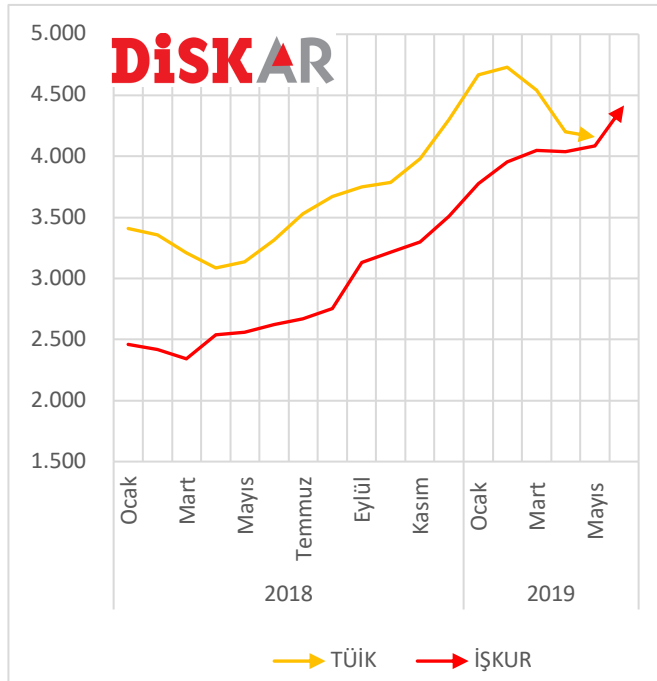
Grafik 3: İstihdam Edilenler (Mayıs 2018-Mayıs 2019) (Bin)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Mayıs 2018-2019, DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

KAYITLI İŞSİZ SAYISI ANKETE DAYALI İŞSİZ SAYISINI GEÇTİ

Grafik 4: Kayıtlı İşsiz Sayısı-Ankete Dayalı İşsiz Sayısı (Ocak 2018-Haziran 2019) (Bin)

Bilindiği gibi TÜİK yanında İŞKUR da işsizlik verileri açıklamaktadır. TÜİK ankete dayalı işsizlik verisi açıklarken İŞKUR kayıtlı işsiz sayılarını açıklamaktadır. TÜİK ve İŞKUR metodolojileri arasında fark olsa da iki veri birbirini tamamlayıcı bir işlev görmektedir. TÜİK son dört hafta içinde iş arayan ve çalışmaya hazır işsizleri tespit ederken, İŞKUR ise iş arayan kayıtlı işsizleri açıklamaktadır. İŞKUR verileri daha erken açıklanmakta bu nedenle de öncü gösterge niteliği taşımaktadır. Ancak son aylarda İŞKUR verilerinin açıklanmasında gecikmeler yaşanmaktadır.

Bugüne kadar kayıtlı işsiz sayısı TÜİK tarafından açıklanan ankete dayalı işsiz sayısının oldukça altında iken son aylarda bu eğilim tersine döndü ve kayıtlı işsiz sayısı TÜİK tarafından açıklanan işsiz sayısını

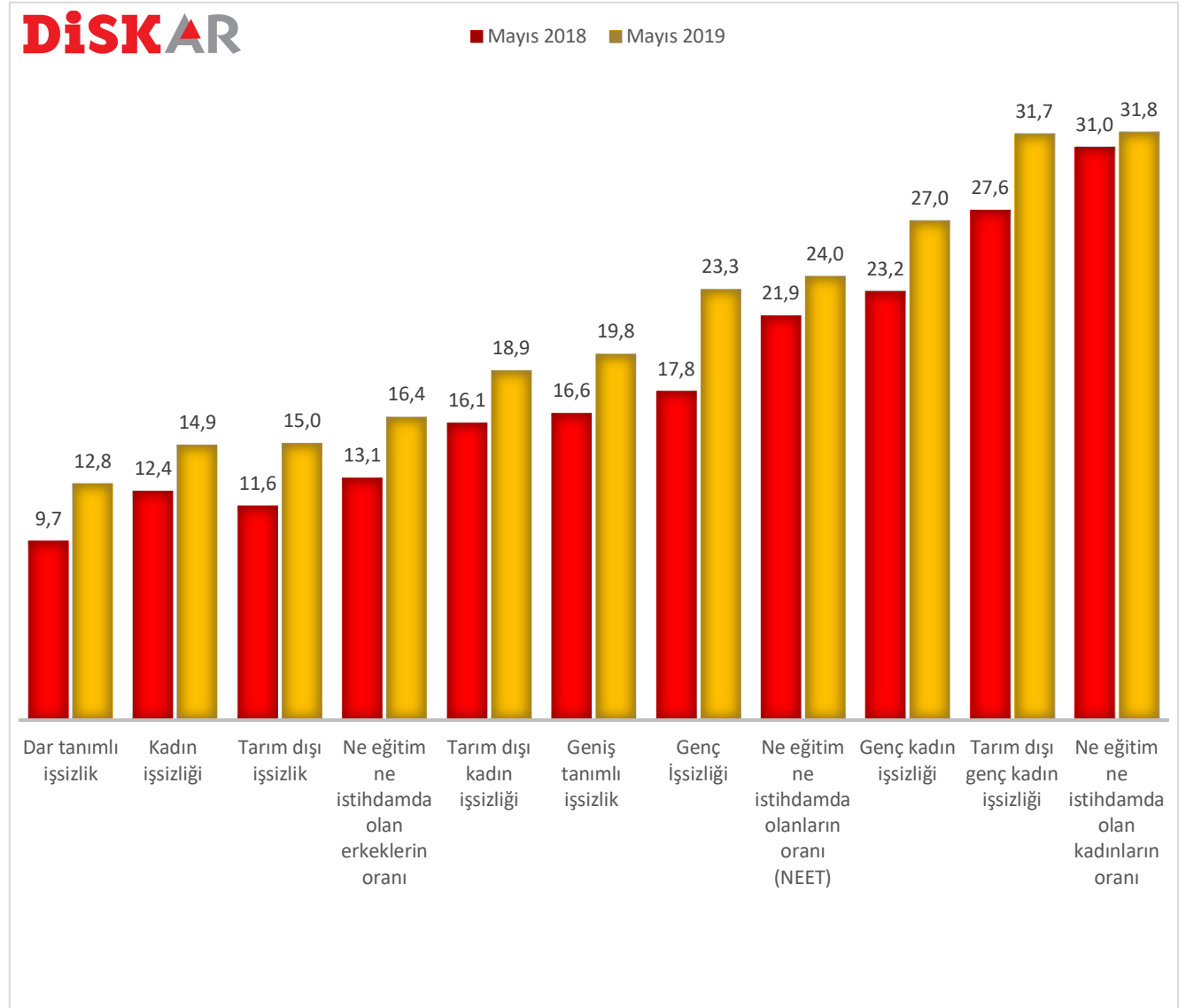
geçti. TÜİK tarafından açıklanan Mayıs 2019 **dar tanımlı mevsim etkisinden arındırılmamış işsiz** sayısı 4 milyon 157 bin iken, İŞKUR Haziran 2019'da kayıtlı işsiz sayısını 4 milyon 418 bin olarak açıkladı. Böylece kayıtlı işsiz sayısı ankete dayalı işsiz sayısından 261 bin kişi fazla olarak gerçekleşti. Bu tablo TÜİK tarafından kullanılan metodolojinin işsizliği tam olarak ortaya koymaktan uzak olduğunu göstermektedir (Grafik 4). Halen İŞKUR'da kayıtlı olan ve iş arayan işsizlerin bir bölümü TÜİK tarafından işsiz kabul edilmemektedir. Bu durum DİSK-AR tarafından yapılan geniş tanımlı işsizlik hesaplamasının önemini ortaya koymaktadır. (Önceki sayfalarda yer alan metodolojik açıklamalara bakılabilir.)

KADIN VE GENÇ İŞSİZLİĞİ ZİRVEDE

Bir önceki yılın aynı ayına göre bütün işsizlik türlerinde sıçrama yaşanmaya devam ediyor. Mayıs 2019'da Mayıs 2018'e göre en fazla artış yine genç işsizliği ve genç kadın işsizliğinde görülüyor. Genç ve kadın işsizliği hem düzey hem de artış hızı olarak ilk sıralarda yer alıyor.

Mevsim etkisinden arındırılmamış genç işsizliği 5,5 puan artarak yüzde 17,8'den yüzde 23,3'e yükseldi. **Mevsim etkisinden arındırılmamış** kadın işsizliği yüzde 12,4'ten yüzde 14,9'a yükselirken, genç kadın işsizliği yüzde 23,2'den yüzde 27'ye yükseldi. **Tarım dışı genç kadın işsizliği ise en yüksek işsizlik türü oldu.** Mayıs 2018'de yüzde 27,6 olan tarım dışı genç kadın işsizliği Mayıs 2019'da yüzde 31,7 olarak gerçekleşti. Ne eğitimde ne istihdamda olanların (NEET) oranı ise geçen yılın aynı dönemine göre 2,1 puan artarak yüzde 24 olarak gerçekleşti. NEET'te kadınların oranı yüksekliğini koruyor (Grafik 5). Ne istihdam ne istihdamda olan gençlerin sayısı 2 milyon 803 bin olarak gerçekleşti.

Grafik 5: İşsizlik Türleri (Mayıs 2018-Mayıs 2019) (%)

Kaynak: TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması Mayıs 2018 ve Mayıs 2019, DİSK-AR (NEET: Ne Eğitimde Ne İstihdamda Olanlar)

İŞSİZLİKLE MÜCADELE ÖNERİLERİ

- “Herkesin çalışması için, herkesin daha az çalışması” ilkesi doğrultusunda haftalık çalışma süresi gelir kaybı olmaksızın 37,5 saate, fazla mesailer için uygulanan yıllık 270 saat sınırı, 90 saate düşürülmelidir.
- İstihdam artışlarında kamunun payı dikkate değerdir. Kamu istihdamının artırılması, kamuda eğreti ve güvencesiz çalışma biçimleri yerine, kadrolu ve güvenceli istihdam artışının sağlanması yaşamsal önemdedir. Kamu girişimciliği ve hizmetleri istihdam yaratacak şekilde yeniden ele alınmalı ve kamuda personel açığı derhal kapatılmalıdır.
- İş başında eğitim adı altında çırak, stajyer, kursiyerlerin ve bursiyerlerin ucuz işgücü deposu olarak kullanılması uygulamasına son verilmelidir.
- Uluslararası çalışma normları doğrultusunda herkese en az bir ay ücretli yıllık izin hakkı tanınmalıdır.
- Güvencesiz çalışma biçimlerine son verilmeli, tüm taşeron işçilere kadro verilmelidir. Kamu taşeron işçileri kamu işçisi olarak kadroya alınmalıdır.
- Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “insana yaraşır iş” yaklaşımı temelinde herkese güvenceli ve nitelikli işler sağlanmalıdır.
- Sendikal hak ve özgürlüklerin kullanımı güvence altına alınmalı, sendikal barajlar kaldırılmalı, herkesin sendika hakkını özgürce kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Toplum yararına çalışma programları kapsamında çalıştırılanlar daimî işçi statüsüne geçirilmelidir.
- İşsizlik Sigortası Fonunun amaç dışı kullanımına son verilmelidir.
- İşsizlik sigortasından yararlanma koşulları iyileştirilmelidir. Son üç yılda 600 gün çalışma koşulu kriz döneminde 180 güne indirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılması ve işsizliğin azaltılması için işgücü piyasalarındaki cinsiyetçi uygulamalara son verilmeli, ev içi bakım hizmetleri devletin gereken nitelikli, yaygın ve ücretsiz bakım hizmetlerini sağlaması ile kadının üzerinden alınmalıdır.